

#101 Het Bedwelmingsapparaat

24 oktober 2025

#101 Jeroen Siebelink: “De NVWA is het schoothondje van de vee-industrie”

studio
PLANTAARDIG

Meer info en luisteren op:

<https://studioplantaardig.nl/Podcast/101-jeroen-siebelink-de-nvwa-is-het-schoothondje-van-de-vee-industrie/>

00:00:09 Esther

Verbeter de wereld met vork & mes. Mijn naam is Esther Molenwijk en dit is Studio Plantaardig.

Ze zijn er om erop toe te zien dat onze producten veilig zijn, maar ook dat de dieren in de veehouderij goed behandeld worden, de NVWA. Maar lukt dat ook? Kun je als dierenarts bij de NVWA iets betekenen voor het dier dat op het punt staat om geslacht te worden? Hoe lopen de hazen binnen de NVWA en wiens belang dienen ze nou precies? Dat onderzocht Jeroen Siebelink. Jeroen is schrijver met een hart voor dieren. Hij schreef al eerder over de nertsindustrie, over Roel Binnendijk die undercover ging in de bio-industrie en over dierenactivist Peter Jansen. En vandaag ontvang ik hem voor de derde keer in de podcast, dit keer over zijn net verschenen boek 'Het Bedwelmingsapparaat'.

Dag Jeroen. Het lijkt me niet het meest voor de hand liggende onderwerp om je als schrijver op te richten. Een best wel hele grote bureaucratische overheidsdienst, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Hoe kwam je op dit idee?

00:01:18 Jeroen

Twee boeken geleden, Onder de Beesten. Ik had net een lezing gegeven. Er kwamen de afgelopen twee dames op me af. Een NVWA-dierenarts en een politieagent die zich veel bezig hield met dierenzaken. En zij vroegen aan mij of ik hierna nog eens een boekje wilde opendoen. En dit keer dan niet over de industrie, waar 'Onder de Beesten' over ging. Maar over de toezichhouder, de autoriteit die toeziet op die industrie. De NVWA, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Saai, dacht ik, in eerste instantie.

00:01:53 Esther

Had je ook wel meteen het idee, daar zit wat in?

00:01:56 Jeroen

Ja, want dat laatste boek was eigenlijk geëindigd op dat punt. Onder de beesten was in wezen geëindigd met een cliffhanger, een soort open einde. De vraag die boven

de markt bleef hangen was dat hoe is het mogelijk dat een undercoverman, een jongen in zijn eentje, met een camera knoopje, talloze misstanden vastlegt in drie jaar tijd. Stallen, transport en een slachthuis. En dat in die tijd de autoriteit, die dat eigenlijk zou moeten doen, helemaal niets gezien had. Letterlijk. Hoe is dat mogelijk? En hoe is het vervolgens mogelijk dat deze undercoverman, die uiteindelijk ervoor gezorgd heeft dat het slachthuis gesloten werd en zelfs failliet ging, die ervoor gezorgd heeft dat de veeprikker, het stroomstootwapen met 5000 volt op hoofden van varkens, verboden is, dat deze jongen daar geen bedankje voor kreeg. Laat staan een lintje van de koning, maar juist een strafvervolgning aan zijn broek. Terwijl de autoriteit de mogelijkheid heeft gehad om het slachthuis te sluiten en om stallen straffen op te leggen. Dat met heel veel moeite wel gedaan heeft, maar vervolgens vergeet die boetes te innen. Terwijl ze het geld hard nodig heeft, omdat ze juist een tekort heeft aan inspecteurs zoals Roel.

00:03:09 Esther

Ja, dus dat waren ontzettend veel vragen waarvan je dacht, daar moeten we eens induiken. Maar misschien is het nog even aardig, want waar je het net over had, Roel Binnendijk die heeft dus inderdaad van alles blootgelegd, is vervolgens verhoord als soort van als getuige door de NVWA zelf, was het?

00:03:24 Jeroen

Nee, uiteindelijk door het OM, maar het NVWA doet dan het voorwerk.

00:03:27 Esther

Precies. Toen heeft hij van alles verteld wat hij heeft gezien. En vervolgens is hij dus eigenlijk als verdachte aangemerkt, omdat hij daar aan mee heeft gewerkt. Maar het hele doel was natuurlijk om dit als undercoveragent bloot te leggen.

00:03:38 Jeroen

Het diende een hoger maatschappelijk belang.

00:03:40 Esther

Misschien moeten we even, voordat we verder daarin duiken, toch nog even deze cliffhanger alvast oplossen. Want Roel is uiteindelijk niet de bak in gegaan, toch?

00:03:48 Jeroen

Nee, hij is vrijgesproken uiteindelijk wel. Maar dat heeft heel veel moeite gekost, zijn advocaat. Dat voert nu te ver, denk ik.

00:03:55 Esther

Maar goed, met die cliffhanger was jij dus achtergebleven. Je dacht, wat gaat er mis bij die Nederlands Voedsel- en Warenautoriteit? Je begint je boek met de prachtige titel 'Een slachthuis met een tien voor dieren-

studio PLANTAARDIG

welzijn'. En dat gaat dan over het slachthuis Gosschalk. En de vraag is inderdaad, hoe is het mogelijk dat dat slachthuis een tien voor dierenwelzijn had en vervolgens, zelfs door de minister, gesloten werd vanwege misstanden? Wat is daar gebeurd?

00:04:23 Jeroen

Lang verhaal, maar ik probeer dat in het hoofdstuk te doen aan de hand van inzagen in woo-verzoeken. Woo-verzoeken worden veel gedaan door NGO's.

00:04:33 Esther

De wet op openbaarheid overheid.

00:04:35 Jeroen

Dankjewel, ja. Alleen de NGO's die die verzoeken doen, die komen zelf vaak niet toe aan het lezen van die documenten. Dat zijn tienduizenden pagina's, met heel veel interessante mailwisselingen binnen NVWA, maar ook tussen NVWA en ministerie en slachthuis. Daar moet je tijd voor nemen en ik heb die tijd wel genomen. En op basis van die mailwisselingen heb ik mijn eerste hoofdstuk kunnen schrijven. Het geeft een heel aardig inkijkje in hoe de NVWA omgaat met een slachthuis waarop zij moet toezien. En die tien, die heeft zij gegeven aan het slachthuis. Dat is eigenlijk gebaseerd op het aantal rapporten en het aantal waarschuwingen en correcties en sancties die daaruit moeten voortvloeien. Tot aan de acties van Roel, de openbaringen over wat daar werkelijk gebeurt, waren daar geen correcties en geen sancties, alleen waarschuwingen, schriftelijke waarschuwingen.

00:05:29 Esther

Dat wel.

00:05:30 Jeroen

Ja. Enkele, dan heb ik het over een enkele per week ofzo. Dan moet je wel denken aan tienduizenden varkens en koeien die daar doorheen gaan steeds.

00:05:38 Esther

En hoe kan het dat die rapporten er niet waren of dat er maar zo weinig waarschuwingen waren? Waren er gewoon geen NVWA's inspecteurs ter plekke of waren die wel ter plekke en hebben die vervolgens geen rapporten opgemaakt of geen waarschuwingen gegeven?

00:05:52 Jeroen

Gosschalk is een middelgroot slachthuis, aan de grote kant wel, maar het is zo geregeld in Nederland dat niet alle slachthuizen permanente toezicht hebben van de NVWA, maar Gosschalk had er wel eentje. Eigenlijk moet het er twee zijn, maar door personeelsgebrek bij de NVWA is dat dan in bijna alle slachthuizen teruggebracht tot één persoon. Die persoon moet zien, maar die moet vervolgens staan op alle plekken waar vanalles mis kan gaan. Dus dan moet je denken bij het

uitladen van de dieren, de binnenstal, het begin van de loopband, zeg maar. De verdoving, de slacht en het verwerken daarvan. Zowel antemortem, voor de dood, als postmortem. En daar moet die ene persoon al die tijd zijn. Dat is natuurlijk onmogelijk. Dus als je heel even daar bent, dan zie je niet wat daar gebeurd. Dus deze ene persoon staat al voor een onmogelijke taak, dat om te beginnen. Dus er is gewoon een capaciteitsprobleem.

00:06:41 Esther

Even tussendoor, je zegt postmortem, dus na de dood. Wat heeft een dierenwelzijnsinspecteur te doen na de dood van een dier?

00:06:48 Jeroen

Deze persoon is geen dierenwelzijnsinspecteur. Op dat moment bestond de NVWA uit twee grote directies. De directie Handhaven en de directie Keuren. Uit de directie Keuren worden inspecteurs gerecruiteerd en die staan puur om te controleren of het allemaal min of meer goed gaat. Maar vooral om die stempel te geven zodat het goed genoeg is om verpakt te worden tot vlees in de supermarkt en geëxporteerd te worden. Dierenwelzijn is daar een heel klein onderdeelje van.

00:07:19 Esther

En wat kan zo'n inspecteur dan zien na de dood? Wat keurt hij dan? Wat zou er mis kunnen gaan?

00:07:24 Jeroen

Hij ziet bijvoorbeeld, daar hebben we het veel meer over. Het dier is dan natuurlijk al dood, dus het gaat allang niet meer over welzijn. Maar het gaat nog wel over de gezondheid van het dier. Dus die kan bijvoorbeeld abcessen, kankergezwellen zien. En dat komt zeer vaak voor. Dat beschrijf ik ook in het eerste hoofdstuk. Op basis van allerlei rapporten kan je dan zien hoe zo'n inspecteur dan beslist van nou, in deze batch zitten wel heel veel kankergezwellen, dus die gaan we uitralen. Dus die gaat via een andere rail naar een ander afdelinkje achter een laag met plastic. Maar die dieren verdwijnen niet in de put, die moeten vervolgens worden bijgewerkt, bijgesneden. Dus de smerige stukken worden er afgesneden. En wat dan nog goed is, mag alsnog worden verwerkt tot verpakt vlees.

00:08:06 Esther

Oké, dus dat is het soort dingen dat zo'n inspecteur zou moeten doen na de dood. Maar je zei dus net al, er is er vaak maar één, terwijl er zo ontzettend veel plekken zijn waarop zo'n inspecteur moet staan. Dus er schieten gewoon handen en ogen tekort.

00:08:18 Jeroen

Ja, dat kun je wel zeggen.

00:08:19 Esther

studio PLANTAARDIG

Maar dan toch, die ene die er is, de hele dag, kan me toch voorstellen dat die ook best wel mogelijkheden heeft om wel degelijk een aantal waarschuwingen uit te delen. Waarom gebeurt dat dan zo minimaal in een slachthuis dat vervolgens door de ministers gesloten is vanwege misstanden?

00:08:33 Jeroen

Ja, ik denk dat het vooral te maken heeft met cultuur. Gaande mijn boek zul je heel veel argumenten tegenkomen. Het heeft te maken met capaciteitsgebrek, ik zei het al, geld, bezuinigingen, reorganisaties. Maar het allerbelangrijkste is toch een cultuur van angst, wegstijven. Want je moet je voorstellen dat je staat daar als dierenarts, je hebt gestudeerd in eerste instantie toch omdat je iets wilde doen voor dieren. Ja, het leven van een dier in ieder geval op een of andere manier wat mooier te maken. Dan kom je bij de NVWA terecht en dan blijkt dat het daar helemaal niet om draait. Het draait in een slachthuis om volume en om snelheid. De marges zijn relatief dun, dus hoog tempo, dieren zijn daar eigenlijk geen dieren meer, maar zijn dozen die doorgeschoven moeten worden van begin tot eind. En als jij dan bedrijfsbeheerder bent, en een bedrijfsbeheerder is een NVWA-arts, want het rouleert een beetje, soms staat de een, soms staat de andere daar, vanuit een bepaald team. Maar er is er eentje die is echt bedrijfsbeheerder, die onderhoudt echt het contact met het slachthuis, ook om de sfeer een beetje goed te houden. Die ontwikkelt een bepaalde relatie met de directies van het slachthuis. En dat moet allemaal wel een beetje gezellig blijven allemaal. Het is geen gezellig werk. Het is een harde, vaak akelige sfeer die er hangt. Mannen met grote messen, mannen met noodslachtparaten. Uit het boek *Onder de Beesten* blijkt al wat ze daarmee doen. En daar niet alleen dieren mee belagen. Ja, daar sta jij dus als dierenarts tussen. Dus je denkt wel drie keer na voordat jij zegt van de band moet stil. Dit kan niet. De dieren gaan er met te grof geweld doorheen. Kijkt de andere kant op. Want jij moet er de volgende dag weer staan.

00:10:14 Esther

Dus je zegt gezellig houden, maar dat klinkt bijna als een soort druk die zo'n bedrijfsinspecteur ervaart.

00:10:24 Jeroen

Angst en zelfbehoud. Het gaat nog wel verder dan dat, want er zijn talloze voorbeelden van intimidaties.

00:10:32 Esther

Zou je ze een voorbeeld van intimidatie kunnen noemen?

00:10:34 Jeroen

Nou, nadat slachthuis Gosschalk gesloten werd, heeft dat team van de NVWA wat daarop stond van even geen

werk, althans niet daar. Dus die mensen zijn op een gegeven moment naar andere slachthuizen overgeheveld, onder andere IJsselstein. En daar krijgt één persoon te horen van... Weet wel wie jij bent, want jij bent degene die daar stond. En jij hebt dingen daar aan de kaak gesteld. En het blijkt dat zijn naam dan rondgaat in appgroepjes van vee-transporteurs en boeren. Adressen worden uitgewisseld. Dus die angst wordt er heel erg ingehouden. En dat gaat dus verder dan buiten de muren van één slachthuis. Dat zijn netwerken van een branche die elkaar door en door kent.

00:11:14 Esther

Heb jij ook NVWA inspecteurs ontmoet die echt angstig waren?

00:11:17 Jeroen

Ja, zeker. Een aantal daarvan zijn gestopt inmiddels. Een aantal werken er nog. Daarom heb ik een aantal ook onder pseudoniem moeten opvoeren. Maar de angst zit er diep in, ja.

00:11:29 Esther

En heb het dan over, je noemde mannen met grote messen. Dat klinkt wel heel primitief. Is het dat soort angst? Of is het het soort angst van ik kom daar aan en ik word weggekeken? Of ze gaan mijn baas bellen.

00:11:42 Jeroen

De angst is tweedelig, dus het is heel primair. Niet dat ze het onmiddellijk zouden doen, maar het is vaak de dreiging die voor de meeste mensen is al genoeg. Maar er is ook een angst die vanuit NVWA zelf wordt gevoeld. Ik noem een inspecteur die gewoon thuis zit en thuis bezoekjes krijgt van haar baas en wil weten hoe het met haar is. Want ze heeft al afscheid genomen, hij is bang dat ze gaat praten met de media. Hij wil weten waar ze komt te werken. Hij dreigt met het inhouden van haar salaris. Op allerlei vormen, allerlei vormen van intimidatie. Dat beperkt zich niet alleen tot thuisbezoekjes, maar bijvoorbeeld ook het af luisteren van telefoontjes. Ben ik tegengekomen, niet recentelijk, maar wel in het verleden heb ik daar wel verhalen van gevonden. Dus het zit, en daarom begon ik het verhaal met cultuur, het zit heel diep, het zit in de muren. Het gaat ver terug.

00:12:39 Esther

Laten we daar zo nog even op ingaan. Ik vind het aardig om nog even bij Gosschalk te blijven. Misschien wil je iets voor me voorlezen. Dit is een passage over een NVWA-veearts in het slachthuis Gosschalk. Die toekijkt hoe iemand van het slachthuis de vee prikker op de verkeerde manier gebruikt. Op de manier waarop die niet gebruikt zou mogen worden.

00:12:58 Jeroen

Ze grijpt niet in. Ze maakt geen aantekeningen, geen

foto's. Tijdens haar opleiding is haar geleerd dat ze op elk slachthuis zoveel mag fotograferen als zij wil. Maar Bennies Goschalk heeft in de loop der jaar het privilege afgedwongen dat alleen hij zelf een eventuele foto maakt. De afspraak staat nergens zwart op wit, maar de bedrijfsbeheerder, een dierenarts van Keuren die de contacten met het bedrijf coördineert en de sfeer goed moet houden, is ermee akkoord gegaan. De NVWA-bedrijfsbeheerder is min of meer onderdeel van het bedrijf, opdat het niet al te klef wordt. moet het bedrijfsbeheer wel elk twee jaar wisselen, maar daar komt het niet van. En nu durft vrijwel geen dierenarts nog foto's te maken.

[1.1]

00:13:44 Esther

Dus de eigenaar van het slachthuis heeft zichzelf het recht te weten en te eigenen dat hij de enige is die foto's maakt. Jeroen, hoe is dit mogelijk?

00:13:54 Jeroen

Dit is een voorbeeld van wat ik in een reeks van, uit het woo-onderzoek wat ik heb gedaan, de mailwisselingen blijkt steeds dat de zaken zijn omgedraaid. De gecontroleerde controleert eigenlijk de NVWA. Eigenlijk bepaalt dit bedrijf wat de gang van zaken is. Wat ik al zei, het draait alleen maar om volume en omloopsnelheid. Deze man dringt continu aan bij de NVWA van ik wil stempels zien. De export moet door. Japan komt langs, China, Taiwan, Korea. Ze willen mijn producten. Maar ik mag het niet uitvoeren zonder stempel. Dus waar blijft die stempel? En dan zie je steeds dat de NVWA heel vriendelijk reageert. Hij komt eraan, heel begripvol altijd. En uiteindelijk komt die stempel er ook al wel vrij snel. En dan hangt Benny Gosschak weer aan de telefoon. En dan is hij weer boos dat het allemaal niet snel genoeg gaat. En als het dan een keertje een waarschuwing is omdat hij zich niet houdt aan allerlei dierenwelzijnsregels of volksgezondheidsregels, dan wordt hij boos en dan dreigt hij onmiddellijk met rechtszaken. Dit mag niet naar buiten komen. Hij ontzegt zelfs een aantal inspecteurs de toegang. Hij heeft zelfs één dame die wel kritisch probeerde te handhaven, heeft dit heel moeilijk gemaakt. Hij scheldt haar ook vreselijk uit, op een hele ordinaire vulgaire manier ook. Deze vrouw heeft het vrij lang volgehouden, maar hij heeft uiteindelijk natuurlijk ook het bijltje erbij neergehakt.

00:15:26 Esther

Hoe is het uiteindelijk afgelopen met het slachthuis Goschalk? Want uiteindelijk zijn ze wel degelijk gesloten.

00:15:33 Jeroen

Ja, het heeft heel lang geduurd. Uiteindelijk moest de minister ingrijpen. NVWA heeft het bestuursrecht en het strafrecht tot zijn beschikking om in te grijpen als het misgaat. In dit geval hadden ze gewoon het bedrijf al veel eerder kunnen sluiten. Dat hebben ze niet gedaan.

Uiteindelijk heeft de minister ingegrepen en niet omdat zij dat nou zo graag wilde, want Carola Schouten van de ChristenUnie stond ook niet bekend als boerendochter om haar grote liefde voor dieren. Maar haar is ingefluisterd door haar topambtenaren dat inmiddels waren de beelden van Roel de grens overgegaan. Aha, dacht men daar in het buitenland. De afnemers van ons mooie nationale product. Oh, wordt dat vlees daar in Nederland zo gemaakt? Nou, dat willen we misschien toch niet meer. Dat is toch even schrikken dat ze die dieren daar zo slecht behandelen. Dus haar is ingefluisterd door haar directe staf 'U moet echt nu zelf sluiten'.

00:16:30 Esther

Want wat zijn die belangrijkste misstanden geweest op basis waarvan die media aandacht zo groot is geworden en dit slachthuis gesloten moest worden?

00:16:38 Jeroen

Heeft te maken vooral met de doorvoer van dieren, dus de snelheid, het geweld waarmee dat ging. Dat zit hem al bij de aanvoer, bij de vrachtwagens, dieren die veel te lang buiten staan, wat helemaal niet mag in de blinde hitte. Als ze dan naar binnen mogen is er geen water. Daar staan ze met teveel. Daar worden ze aan hun oren en aan kettingen voortgesleept. Ook kreupele dieren. Kreupele dieren mogen niet eens vervoerd worden. Ze werden de machines ingeschopt. Het was echt vreselijk. Verdovingen verliepen niet goed. Dieren moesten vaak opnieuw verdovend worden terwijl ze al gestoken waren. En een van de misstanden die echt is boven komen drijven is de veeprikker. Het stroomstootwapen dat wordt gebruikt om dieren te laten opschieten als ze niet willen doorlopen. Daar kun je natuurlijk ook een schop voor gebruiken of een stok. Maar men heeft die veeprikker ontwikkeld daarvoor zogenaamd om het dierenwelzijn te bevorderen. Want als je die alleen op de achterpoten geeft, dan zou een dier daar wat minder last van hebben. Ze werden daar gebruikt bovenop de kop van de dieren. Dat heeft de Tweede Kamer bereikt en uiteindelijk, na heel veel moeite, is dat verbod er dan toch nog wel doorheen gekomen. Maar ook, geloof ik, alleen maar voor de nationale transport en niet eens voor de internationale transport of andersom. Daar wil ik even vanaf zijn. Zoveel moeite kost het allemaal. Het slachthuis gaat dan wel dicht, acht weken lang, maar vervolgens komt er een proces op gang om dat slachthuis zo gauw mogelijk weer open te krijgen. En dat maakt het verhaal interessant, want dan zie je hoe hard de NVWA ze best doet om de familie Gosschalk terwille te zijn.

00:18:21 Esther

Oh ja? Oh, die werken juist mee?

00:18:23 Jeroen

Ze werken juist mee. Ze denken niet van nou, laat ze

studio PLANTAARDIG

maar even lekker bungelen een tijdje, laat ze het zelf lekker oproepen[2.1]. Nee, ze faciliteren echt het op gang brengen weer van die stromen dieren. Omdat het systeem weer zo snel mogelijk op gang moet worden gebracht. Mocht alleen niet baten, want tegen die tijd hadden buitenlandse afnemers er zo tabak van dat ze dachten van, we willen niks meer met dit bedrijf te maken hebben.

00:18:44 Esther

Wat ik een wel interessant feit vond van jouw boek is dat het ging om 0,5 miljoen omzet per dag die ze misliepen op het moment dat ze niet draaien. Dus ik snap ook wel dat het best een verantwoordelijkheid is voor een veearts om ook op een dag te zeggen wij leggen de lijn nu stil want er gaat iets niet goed. En dan heb je echt een hele boze directie op je. Dus je moet wel heel stevig in je schoenen staan. Wil je dat durven op dat moment.

00:19:07 Jeroen

Ja, maar je bent als dierenarts... Je hebt een beroepscode ooit ingezworen, hè? Dat je handelt in het belang van een dier. Alleen niet alleen in het belang van een dier, maar ook in het belang van de eigenaar van het dier en de maatschappij. En die laatste twee, die wordt eigenlijk misbruikt hier. Dat zo'n dierenarts dus eigenlijk niet doet wat ze moet doen of zou willen doen. Maar handelt puur in het belang van Nederland, exportland.

00:19:29 Esther

Is er dan eigenlijk iets mis met die beroepscode?

00:19:33 Jeroen

Dat zou ik kunnen zeggen, ja.

00:19:34 Esther

Ik vraag het aan jou, wat vind jij?

00:19:36 Jeroen

Ik citeer hem in mijn boek, ik vind hem veel te omslachtig. Voor een arts die mensen behandelt, is het veel duidelijker. Die handelt gewoon in het belang van de patiënt, punt. Maar een dierenarts handelt niet alleen in het belang van een dier, maar ook altijd in het belang van de eigenaar van het dier.

00:19:51 Esther

Ik zal hem er nog even bij pakken. Er staat op een gegeven moment...

Ik stel het belang van het dier voorop en houd daarbij rekening... met de opvattingen van de mens die de verantwoordelijkheid voor het dier heeft.[3.1]

Heel bijzonder.

Waarbij ik recht doe aan de intrinsieke waarden van het dier.

Dan toch weer erachteraan.

Ik luister naar de dierhouder en zal hem naar behoren

informereren...

en dan komt er een interessante zin...

waarbij ik zorgvuldig om zal gaan met wat mij is toevertrouwd. Wat wil dit zeggen?

00:20:21 Jeroen

Ja, heel veel mooie praterij natuurlijk.

00:20:26 Esther

Nou ja, ik hoor hier toch ook een soort geheimhoudingsclausule in. Zorgvuldig omgaan met wat mij is toevertrouwd.

00:20:32 Jeroen

Oh, ik las hem anders. Dat kwetsbare wat mij is toevertrouwd. Ik moet zorgen voor dat dier. Zo lees ik het maar.

00:20:39 Esther

Ah zo, misschien zoek ik er teveel in.

00:20:43 Jeroen

Je kan ook gelijk hebben. Je opent mij de ogen. Het kan beide.

Dat is vaak met dat soort teksten. Je kan er alle kanten mee op. Dat is net als de wet.

00:20:52 Esther

Maar ook die zin van rekening houdend met de opvattingen van de mens die de verantwoordelijkheid voor het dier heeft. Dit klinkt toch niet als een eed die gaat over de gezondheid van het dier waarborgen.

00:21:07 Jeroen

Het lijkt erop alsof hier ook de industrie heeft mogen meeschrijven bijna. De opvattingen, veel, heel veel mensen vinden dat de bio-industrie moet stoppen. Maar er is ook nog een industrie die dat niet vindt. En die bepaalt, zeker in het huidige tijdsgezicht, voor een deel de opvatting inderdaad.

00:21:26 Esther

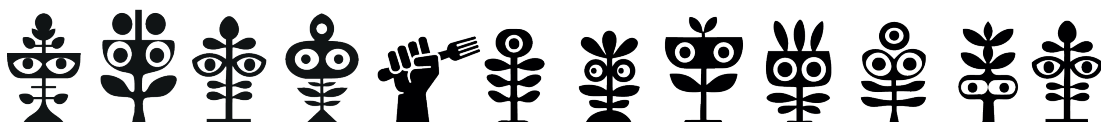
Is dat zo? Mag de industrie meeschrijven?

00:21:30 Jeroen

Ik heb er geen bewijs van gevonden. Het is wel bekend dat ze dat bij wetten doen.

00:21:34 Esther

Helder. Misschien is het aardig om ons even in de NVWA zelf te duiden. De organisatie doet natuurlijk van alles. Daar werken bijna 3.000 mensen, geloof ik. Die moeten zorgen dat onze tandpasta veilig is, dat de kindervagens niet in elkaar vallen... en dat de staafmixers goed te gebruiken zijn. Maar goed, een onderdeel van de NVWA moet dus ook zorgen voor inspecties op de veehouderij. Om hoeveel mensen gaat dat eigenlijk?

studio PLANTAARDIG

00:22:00 Jeroen

Dat zijn er 300, dus 10% van het personeelsbestand, grofweg. Maar een deel daarvan is echt zeg maar in het veld bezig. Dus een groot deel daarvan zit ook gewoon achter het bureau nog. Die driehonderd zijn grofweg ingedeeld in een aantal teams. Verdeeld over meerdere directies. Handhaven en keuren. Handhaven is, dat zijn wel echt zeg maar de mannen en vrouwen die echt op zoek zijn naar wetsovertredingen en daarop kunnen gaan bekeuren, dat is een groep. Een andere groep staat gewoon vast op slachthuizen, waar ze inderdaad de voortgang van het exportproduct bewaken.

00:22:36 Esther

Kun je het verschil tussen die twee groepen eens kenschetsen? Hoe ze in het verhaal over dierenwelzijn staan?

00:22:45 Jeroen

In mijn boek maak ik profielen van een aantal personen, zodat je een goede indruk kunt krijgen van hun dagelijkse werk, waar ze allemaal tegenkomen. En dan zie je heel aardig contrasten tussen de handhavers en de keurmeesters, zou je kunnen zeggen. De keurmeesters hebben de taak om het proces voort te laten gaan. Dat zijn ook gewoon dierenartsen en daar zitten ook gewoon mensen tussen die het graag zo goed mogelijk voor dieren willen doen, maar niet de middelen hebben gekregen om echt op te treden. Dat kunnen ze wel. Als ze willen hebben ze ook het toegang tot het bestuursrecht om waarschuwingen uit te delen, om desnoods de band stil te zetten. Alleen daar hangt een cultuur en een sfeer van die stempel moet gezet worden. We zijn een loket. We moeten door. Wij zijn het laatste doorgangspoortje op de weg naar de snelweg naar het buitenland. En hier wil het slachthuis nog even langs. Daarnaast heb je de handhavers. Onder de handhavers vallen een klein groepje dierenwelzijnsexperts. Dat zijn de dierenwelzijnsteams. Er is een periode geweest, beschrijf ik in mijn boek, dat die echt wel in opkomst waren. Dat die een periode had, dankzij een wat hoger chef, die zich het dierenwelzijn ook zeer aantrok. Die vond dat er echt een speciaal team moest komen, die daar echt voor dedicated was om alleen dat te doen. En die mochten zelf naar stallen, naar transporten, naar slachthuizen gaan als zij dachten dat het daar mis was. Afgaande op meldingen of omdat ze zelf die indruk hadden. Dat waren de hoogtijdagen van de dierenwelzijnsteams. Eerst was er eentje, later was er eentje voor Noord en Zuid.

00:24:27 Esther

In welke periode was dit zo'n beetje?

00:24:29 Jeroen

2014 denk ik, 2013. Gaandeweg is dat verder uitgekleeft

omdat men zag dat het lastig was. Dan gaan ze stallen binnenlopen en boeren willen dat niet. Er zijn klachten binnengekomen. Er is druk uitgeoefend.

00:24:46 Esther

Klachten van boeren binnengekomen bij NVWA?

00:24:48 Jeroen

Bij het NVWA. Ze zijn zo streng en ze lopen ons voor de voeten en we kunnen ons werk niet doen. Uiteindelijk zie je dat ze er taken bij krijgen. Jullie mogen niet meer 100% op dierenwelzijn, maar jullie moeten ook controleren op oormerken bijvoorbeeld.

00:25:03 Esther

Of de oorlabels wel koppen.

00:25:06 Jeroen

Ja, die gele dingen. Of de mestboekhouding controleren. Maar daar waren ze helemaal niet voor aangesteld. En zo worden ze steeds verder teruggedrongen. En uit je hele persoonlijke verhalen in m'n boek zie je veel meer concrete anekdotes hoe dat dan in z'n werk gaat. En hoe frustrerend dat is voor die mensen, terwijl ze dat juist hadden willen doen.

00:25:24 Esther

Ja, dus kan ik grofweg schetsen dat de mensen bij de dienst keuren... eigenlijk vooral ten dienst van het bedrijf te staan... en de mensen bij de dienst handhaven toch wel echt hun best doen... om echt te waarborgen dat het voor dat dier zo goed mogelijk gaat... en dat het ook een veilig product wordt uiteindelijk.

00:25:44 Jeroen

Ja, het probleem is alleen dat die handhavers niet een vaste voet aan de grond hebben bij een stal of een slachthuis. Die zijn afhankelijk van meldingen of informatie die ze krijgen. En als ze die niet krijgen, dan weten ze niet waar ze heen moeten. Op stallen, 30.000 stallen in Nederland, is sowieso geen permanent toezicht. Een dier in een stal... 99,99% van de dieren ziet nooit een inspecteur aan de tralies verschijnen. Never. Dus de inspectie-dichtheid, de NVWA heeft het over 5%, maar daar bedoelt ze mee het aantal stallen. 5% van het aantal stallen dat ze wel eens bezoekt. Maar niet 5% van de dieren die ze ziet, ze ziet een fractie daarvan.

00:26:24 Esther

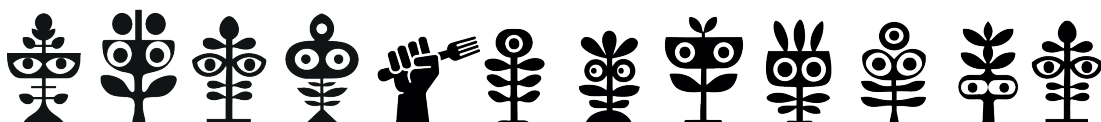
Dus de NVWA bezoekt 5% van de stallen per jaar?

00:26:28 Jeroen

Ja, zegt ze in haar eigen verslaggeving.

00:26:31 Esther

En dat komt neer op, hoe vaak krijgt een stal dan bezoek?

studio PLANTAARDIG

00:26:35 Jeroen

Dat gaat het ook nog eens om steeds dezelfde stallen. Want er is een kleine kopgroep, de Kloot 300 worden ze ook weleens genoemd. Dat zijn de recidivisten die steeds weer in de fout vallen. Omdat ze niet goed voor hun dienen zorgen, de huisvesting is niet in orde, dieren hebben geen water, slecht verzorgd, etcetera. Het gaat vaak om verwaarlozing, voor een deel om mishandeling. Deze stallen krijgen dan een herinspectie en dan blijkt in 60% van de gevallen dat het nog steeds niet goed is. Daar is ooit een top 300 van gemaakt in een poging van een inspecteur-generaal van de NVWA tot een stukje openheid om toch te laten zien van we doen echt wel ons best en we hebben echt wel de De grootste daders hebben we echt wel in het vizier. Maar gaande de jaren is dat lijstje ook weer uitgekleed.

00:27:22 Esther

Oh ja.

00:27:22 Jeroen

Ze zijn er weer minder geworden. Terwijl niemand weet van, maar wie zijn dat dan? En hebben ze dan hun leven gebeterd? Daar wordt dan weer niks over gezegd.

00:27:30 Esther

Ja, ja. Helder, je hebt het ook over twee bloedgroepen eigenlijk in die organisatie. Wat zijn die twee bloedgroepen?

00:27:38 Jeroen

De rekkelijke en de precieze bedoelingen.

00:27:39 Esther

Dat was het. Ja, vertel eens. Ik kan me er niets meer voorstellen.

00:27:43 Jeroen

Ja, dat is een term die... Er zijn talloze rapporten geschreven. Ik ga op een gegeven moment terug de tijd in. Er staat een enorme kast op de Kamer van de inspecteur-generaal met rapporten die er allemaal geschreven zijn. Het gaat tot ver terug in de vorige eeuw. Er zitten bestelde rapporten tussen, waarvan je denkt, is dat wel helemaal onafhankelijk? Maar er zitten ook hele kritische rapporten van buitenaf. En in een van de rapporten wordt voor het eerst gesproken over de rekkelijke en de precieze. Een beroemde term uit de Bijbel ook, volgens mij. Hoe precies volg je de wet? Hoe rekkelijk ben je daarmee? Nou, je denkt van, nou, dat is mooi dat ze dat zeggen. Er zijn dus kennelijke inspecteurs die denken van, nou, We moeten een beetje rekening houden met die arme boer of die arme slachter. En we moeten niet te streng die wet op hem toepassen. Wat kan hij er dan doen als hij een kreupel dier heeft? Ja, dat moet toch ook dood? Maar je hebt ook de precieze

en je zegt van nee, een kreupel dier mag niet vervoerd worden. Die moet op stal al worden geëuthanaseerd. Wat niet gebeurt. Het dier heeft al heel eng geleden in de stal, maar moet dan eerst nog eens een paar uur op van sport. Het kan eigenlijk niet staan. Het moet misschien nog wel een dag lijden. De precieze zou dat niet toestaan. Maar in die rapporten worden eigenlijk die preciezen juist in een hoekje gezet als zijn zeikerd, als zeurpieten. Over hen worden dan ook mensen uit de sector aan het woord gelaten en die doen hun beklag daarover. Ja, ze zitten zo altijd zo te zeuren en op alle slakken zout te leggen. Eigenlijk zijn die rekkelijken de helden binnen de NVWA, want die snappen dat je de wet niet zo nauw moet interpreteren.

00:29:17 Esther

Ja, dus een dienst die bedoeld is om te inspecteren... heeft eigenlijk een cultuur van inspecteer niet te streng. Dat is eigenlijk wat je ziet. Als je het goed vindt, pakken we er nog een stukje bij uit je boek. Eens even kijken. Pagina 65. En we beginnen bij dierenartsen. Tot de eerste regel op de volgende pagina.

00:29:41 Jeroen

Dierenartsen die teveel van dieren houden, vinden zichzelf terug in een gewoon handhavingsteam. Hier moeten ze vooral controleren of dieren oormerken dragen. Het voorkomt niet dat ze toch overtredingen van dierenwelzijnsregels zien, maar wanneer ze deze melden, verdwijnt dit in het niets. Doen ze navraag, horen ze dat de cijfers moeten worden gehaald. Cijfers? Inspectieresultaten, nalevingspercentages, transparantie. Ik heb melding over schapen met hittestress in een weiland en niet heen gaan.

Maar ik hoor van veehouders dat jij te streng handhaaft.

Ik handhaaf gewoon de wet.

Maar wat ik rapporteer, je toont geen empathie met de boer.

En hoe zit het met de empathie met het dier?

Je past denk ik toch niet in de richting die we op willen. [4.1]

00:30:33 Esther

Dit is natuurlijk wel schrijnend, Jeroen. Hoe heb jij dit gesprek opgetekend eigenlijk?

00:30:41 Jeroen

Dit is een lange gesprek geweest met één van de NVWA-dierenartsen, die inmiddels niet meer werkt. En als zij met zo'n anekdote komt, eigenlijk is het een afvloeiingsgesprek, is het eigenlijk. Dan vraag ik haar, hoe ging dat dan precies? Wie was dat dan? Dan probeert zij voor mij de dialoog te reconstrueren. Hoe dat ongeveer gegaan is, wat zij zich er nog van herinnert.

00:31:05 Esther

studio PLANTAARDIG

Dus de dialogen in het boek zijn eigenlijk de herinneringen van degene met wie je hebt gesproken? Ja. Misschien is het dan aardig om het dan te hebben over de directeuren, inspecteur-generaal heet dat in dit opzicht. Je beschrijft ze heel uitgebreid. Hoeveel daarvan heb je eigenlijk gesproken?

Mag ik weten wie je hebt gesproken?

Je noemt zijn vanaf 2013 Paul Harry, vanaf 2017 inspecteur van Lint. Daarna volgde Maarten Ruijs en op dit moment Gerard Bakker. Wie van die vier heb je gesproken?

00:31:44 Jeroen

Daar kan ik niet op ingaan.

00:31:45 Esther

Nee?

00:31:45 Jeroen

Nee, dat heb ik moeten beloven.

00:31:47 Esther

Hoeveel? Hoeveel van de vier heb je gesproken?

00:31:50 Jeroen

Nee, het zijn er wel meer, want we gaan terug in de tijd. Als je naar 2000 gaat, kun je er nog vijf opnoemen. Ik denk dat ik daar meer dan de helft van gesproken heb.

00:31:58 Esther

Oké, van het totale heb je... Ja, goed. En ik krijg eigenlijk een beetje de indruk van... ze staan erbij en ze kijken ernaar. Ze zijn directeur. Ze starten daar met best wel wat frisse moed, maar eigenlijk... krijgen ze allemaal niks voor elkaar. Klopt dat? Interpreteer ik dat goed uit jouw boek?

00:32:16 Jeroen

Ja, het valt wel heel kort door de bocht. Ik wil toch ook wel een open doekje geven voor de mannen die met mij uitgebreid zijn gaan praten. Inmiddels zitten ze daar niet meer en hebben ze ander werk binnen de overheid gekregen, maar toch... Ik vind dat ze zich ook wel kwetsbaar opstellen, voor een deel. Voor een deel ook niet, maar... Dus om überhaupt te erkennen dat je niet zo heel veel voor de dieren gedaan hebt, vind ik al heel wat in die wereld.

00:32:41 Esther

En dat doen ze?

00:32:42 Jeroen

En dat doen ze, ja.

00:32:43 Esther

En dat was wel hun bedoeling?

00:32:45 Jeroen

Natuurlijk. Alleen ze stapte er in op het moment dat deze mannen zijn allemaal, hebben hun roots eigenlijk zelf in, voor een groot deel in het ministerie van Landbouw zelf. Dus eigenlijk de eigenaar, de zelfbenoemde eigenaar van de NVWA. Dus die lopen eigenlijk al vanaf de jaren negentig, lopen ze daar al rond. En ze hebben eigenlijk altijd bijgedragen aan het systeem zoals het nu is. Ze vonden het eigenlijk wel goed dat Nederland de voeder van de wereld aan het worden was. En ten kosten van alles. Maar totdat ze ineens zelf aan de frontlinie kwamen te staan en zagen wat het is om dan vervolgens de waakhond te zijn namens de bevolking, maar ook namens de dieren, om toe te zien dat het allemaal wel een beetje netjes en rechtvaardig gaat, en ziet dat dat volledig uit de hand is gelopen, zagen ze dat ze eigenlijk voor een onmogelijke taak stonden en dat het niet meer was terug te draaien. En dat had te maken met bezuinigingen, met het neoliberalisme wat vanaf de jaren tachtig, negentig om zich heen heeft gegrepen in Nederland. Op alle overheidstaken werd bezuinigd. Dat kon allemaal aan de markt over worden gelaten. Of het nou ging om met de treinreizen, de post, maar ook toezicht op vee en vlees. reorganisaties, en deze mannen moesten dealen met wat er was. Met weinig mensen, met een overmacht van dieren, moet ik zeggen. 600 miljoen dieren, 30.000 stallen, 200 slachthuizen, 300 man inspecteurs. Terwijl de belangrijkste taak van die 300 man is doorgang naar export.

00:34:18 Esther

En toch, wat heeft deze directeur dan tegengehouden om te zeggen, we moeten gewoon veel strenger op dierenwelzijn handhaven?

00:34:24 Jeroen

Nou, een aantal daarvan hebben echt wel geprobeerd hoor. Ze hebben een rapport laten schrijven, zo gaat het dan. Dan wordt er weer een onderzoeksbureau gevraagd. Soms ook onder druk van de minister. Hier moet onderzoek naar weer een misstand. De Noordelijke Slachthuis, dat was ook een heel groot misstand. Wat voor het misstand van Gosschalk zich heeft afgespeeld. Het gaat over het vervoeren van kreupele koeien.

Esther

Wat niet mag.

Jeroen

En nog steeds, dit jaar is weer bekend geworden, nog steeds een derde van alle koeien in Nederland is kreupeel. Een derde.

00:34:55 Esther

Dus die zouden formeel allemaal niet naar het slachthuis vervoerd mogen worden en dus niet geslacht

studio PLANTAARDIG

mogen worden. Die moeten geruimd worden.

00:35:00 Jeroen

Een hele duidelijke regel. Mag niet, gebeurt wel. En heel veel slachthuizen, met name destijds in de jaren 2017, 2018, in het noorden van het land, dat zijn kleine slachthuizen waar geen permanent toezicht op zit van de NVWA, daar zijn heel veel knepelijke koeien heen gebracht. Dat misstand is naar boven gekomen en als een inspecteur-generaal daar dan zich mee geconfronteerd ziet, ja, dan doet hij natuurlijk wel wat. Dan gaat hij daarheen en dan praat hij met dierenartsen. En dan zegt hij van, kan dat nou niet anders? Eentje heeft zich bijvoorbeeld druk gemaakt om een mobiele dodings-unit. Die heeft gezegd van, ja, maar deze dieren moeten dus gewoon op stal worden geëuthanaseerd. Dat moeten we ook faciliteren. Alleen dat mag niet van de wet. Het moet wel, maar hoe doe je dat dan? Iemand kwam op een gegeven moment met het idee van een mobiel slachthuisje, wat dan voorrijdt. Dat is natuurlijk ook geen oplossing, want dat is ook vragen om problemen.

00:35:54 Esther

Waarom?

00:35:55 Jeroen

Nou ja, moet je je voorstellen dat buiten het zicht dat er een dier zo'n vrachtwagen in wordt gejaagd. Dat zo'n wagen gaat dan stationair draaien. Zo'n dier wordt dan misschien vergast of elektrisch verdoofd. Zonder toezicht, zonder de hygiëne die erbij nodig is. Er zijn tal van redenen om te bedenken waarom dat niet kan. Het is vooral ook makkelijk frauderen voor een boer. Je kan ook heel makkelijk op die manier van dieren af zonder dat het jou geld kost. Voert nu te ver misschien.

00:36:22 Esther

We waren bij de directeuren, waarvan ik zei dat ze vrij weinig hebben gedaan. Dat lag anders, ze hebben wel degelijk het een en ander geprobeerd. Maar ze komen er niet echt doorheen op een paar kleine succesjes. Waar zit dat dan in?

00:36:43 Jeroen

Dat zit hem ook in eerste instantie in henzelf. Omdat ik denk, voor hen staan dieren gewoon op drie of vier. Daar begint het gewoon mee. Dat komt door het hele boek terug. Mensen vinden het uiteindelijk gewoon niet belangrijk. Mensen vinden het heel naar om naar dieren mishandeling te kijken, maar zodra ze wegstijgen zijn ze het ook gauw weer vergeten. Dat zit gewoon ook in deze mannen. Zo simpel is het.

00:37:07 Esther

Ik kan me toch zelf ook voorstellen, wat een heel een lastige factor in het geheel is, is het juridische verhaal. Want zoals ik dat begrijp, uit je boek zijn er dus

ook vrij veel open normen. En is het ook wel zo dat op het moment dat handhavers wel degelijk rapporten schrijven en indienen, dat die lang niet altijd ook echt voorgebracht worden voor de rechter. Hoe werkt dat precies? Wat gaat daar mis?

00:37:32 Jeroen

Goed dat je het zegt. Het begint eigenlijk met een kwestie van niet kunnen. Of een kwestie van niet weten eigenlijk. Men weet nauwelijks wat zich afspeelt in die stallen. In een slachthuis weet men het wel, want daar staat in principe een inspecteur. Maar die durft niet altijd op te treden. Maar als die persoon dan wel een keertje optreedt en wel een keertje een rapport van bevindingen schrijft, zoals het heet. En dat probeert te escaleren binnen de NVWA. In eerste instantie naar haar chef. Als die chef dat al wil en daar zin in heeft, gaat het naar de afdeling juridische zaken. Daar komt het op stapel te liggen en dan kan het heel lang duren. En dan hoort er in principe niks meer van. In een enkel geval hoort er wel wat van. Dan willen ze daar meer over weten. Maar dat zijn dan alleen de aller ernstigste gevallen.

00:38:15 Esther

Maar dat blijft op de stapel liggen omdat ze te weinig capaciteit hebben om het te doen?

00:38:22 Jeroen

Nee. Ik heb ook juristen gesproken die op die afdeling hebben gewerkt en die zeggen, daar hangt een vreselijke cultuur, trouwens ook een racistische cultuur, dat er zijde. Maar een cultuur van... Het is allemaal lastig, want de rechter wil niet... Men verschuilt zich steeds achter de anderen. Van de NVWA wordt gezegd dat ze het systeem draaiende moeten houden, als een soort loopjongen van de industrie. Maar zij zeggen zelf hier nee, het mag niet van de rechter. De rechter waakt over het inkomen van de boer. Dus als er een rapport van bevindingen omhoog is geëscaleerd... ..waar maar één conclusie uit mogelijk is, is dat een boer zijn vee moet worden afgenomen omdat hij er niet goed voor zorgt. Dan zal die boer onmiddellijk daartegen ingaan en eisen dat hij zijn werk mag doorzetten en geen beroepsverbod krijgt. En in bijna alle gevallen gaat de rechter daarin mee, want het inkomen van de boer staat voorop.

00:39:14 Esther

Dus het is niet heel onlogisch dat op een gegeven moment de juridische zaak een beetje... ..ja, laten we zeggen, de moed verliest om zaken nog in te brengen.

00:39:21 Jeroen

En dan zeggen dierenartsen daarover van... ..ja, maar als je het ook nooit een keer probeert, dan kom je er ook nooit...

studio PLANTAARDIG

00:39:25 Esther

Jij vindt dat ze wat meer lef zouden kunnen tonen.

00:39:27 Jeroen

Je hebt jurisprudentie nodig, dan verlies je maar een paar zaken. Want er zijn ook gevallen dat het wel lukt. En het lukt vaak op het moment dat... Een aantal van deze juristen zijn meegegaan met dierenartsen en die hebben dierenartsen geholpen in de praktijk bij het schrijven van hun rapporten... om ze te helpen, van omschrijf nou eens een keertje op een andere manier, op een meer feitelijke, diergeneeskundige manier. Daar hebben we echt wat aan. Niet alleen maar, ik constateer dat, maar leg uit waarom dit een overtreding is van de wet. Dus meer die juridische insteek. En die hebben niet alle dierenartsen.

00:40:02 Esther

Dus de juristen zijn de handhavers gaan helpen om betere rapporten te schrijven.

00:40:04 Jeroen

Ja, en enkele.

00:40:05 Esther

Ja, ja, ik snap het. En wat ik ook zo lees en wat trouwens ook onlangs in het nieuws naar voren kwam, is dat het ook wel daadwerkelijk heel moeilijk is om aan te tonen of dat bepaalde, laten we zeggen, kreupelheid of botbreuken, waar die zijn ontstaan. Dus dan kun je bijvoorbeeld inderdaad allerlei botbreuken signaleren aan de slachtlijn. Want er zijn veeartsen die achteraf kijken van die kippen hebben die veel botbreuken bijvoorbeeld. Of een koe die kreupelde de veewagen uitkomt. Maar dan weet je niet of die koe kreupel geraakt in de veewagen of bij de boer. En dat het ook daadwerkelijk echt heel moeilijk is om zo'n zaak hard te maken. Is dat zo?

00:40:42 Jeroen

Nee. Dit kwam nadat het boek bijna af was. Ik heb misschien nog wel verwerkt in het boek. Mijn bronnen zeggen dat ze wel degelijk heel goed aan de puntbloedingen, aan de kleur van het vlees, aan de rafelrandjes van het bot, heel goed kunnen zien wanneer, in welke fase van het proces, stal, transport of slacht, die wond is ontstaan. Dus het kan wel degelijk. Alleen daar gaat de rechter gewoon overheen en die zegt van het kan me niet schelen. En het is nog begrijpelijk ook, want vaak zegt de sector We willen als keten verantwoordelijkheid dragen voor het dierenwelzijn, dat doen wij samen. Maar als het erop aankomt, zijn het allemaal fragmenten en zegt de boer dat de transporteur het niet heeft gedaan. De transporteur zegt dat het het slachthuis heeft gedaan. Allemaal komen ze op voor hun eigen hachie. En de rechter kan daar niks mee. Wantrouwt kennelijk toch zo'n dierenarts. De enige persoon die het echt weet. Want het kan wel degelijk vast worden

gesteld. Alleen zoals we dat kennen in misdaad series. Patholoog anatomie heet het geloof ik.

00:41:49 Esther

Die achteraf moet kijken wat er gebeurt.

00:41:50 Jeroen

Dat is heel ver gevorderd bij mensen. Bij mensen lijken. Of bij mensen verwondingen. Maar bij dieren is dat niet moeilijker of makkelijker. Alleen het wordt niet serieus genomen in de rechtspraak.

00:42:03 Esther

Jeroen, ik ben benieuwd... Ik heb soms het idee als ik je boek lees... dat ik denk, ben je er misschien ook een beetje in verdronken? Het zijn zo ongelooflijk veel anekdotes die je hebt. En de ene keer denk ik, ja, het probleem zit bij handhaving. En de andere keer denk ik, nee, het probleem zit bij keuren. En de andere keer denk ik, oh, het is ook die inspecteur-generaal. En dan denk ik weer, het is het ministerie. En dan denk ik, hoe is de bad guy? Waar gaat het mis? Ik kom er niet helemaal uit eigenlijk in je boek. Waar gaat het nou precies mis?

00:42:30 Jeroen

Ja, goeie vraag. Die angst had ik ook weleens. En dan heb je altijd als journalist het moment van nu moet ik gewoon een hele goede compositie bedenken en een goede ordening van alle feiten die ik heb en alle anekdotes. Wat is dan een goede structuur? Ik heb gekozen voor het achterwaarts vertellen van de historie van de NVWA. Dus ik begin eigenlijk bij geslachtshuis Gosschalk en dan ga ik kijken naar de misstanden die daarvoor zaten en hoe de NVWA daarin zat. Steeds verder terug in de tijd, hoe is de NVWA eigenlijk ontstaan? Waarom is die gefuseerd? En waarom dan? En hoe ging dat dan? En op een gegeven moment kom je dan in de vorige eeuw terecht.

00:43:05 Esther

Maar waar gaat het nou mis?

00:43:06 Jeroen

Ja, maar ik ga dus helemaal terug naar het beginpunt. Tot het ontstaan van de eerste inspectiediensten in Nederland. Toen er nog helemaal geen dierenindustrie was, maar wel dierenmishandeling. Want we gooiden met honden en katten en molenpaarden. Dus er was altijd al dierenmishandeling. Bij de eerste wetten die gehandhaafd moesten worden aan het begin van de 19e eeuw. Van daaruit ben ik weer terug gaan redeneren van... Onder wie valt dat toezicht nou eigenlijk? Wie zou erop moeten toezien dat er goed toezicht is? Dat is natuurlijk het ministerie van Landbouw. Dus voordat ik het wist werkte ik aan een tweede biografie en dat werd het ministerie van Landbouw. Want daar zit natuurlijk de echte macht. Die bepalen waar de prioriteiten let-

studio PLANTAARDIG

terlijk tot op de dag van vandaag liggen. Als een inspecteur-generaal rapporteert aan een minister wat hij gaat doen allemaal.

00:43:51 Esther

Want de NVWA valt onder het Ministerie van Landbouw. Ja. En is dat de juiste plek? Zou het eronder moeten vallen?

00:43:59 Jeroen

Nou, dat komen we aan de conclusie van het boek meteen. Maar ik denk dat de conclusie moet zijn nee, die hoort daar niet thuis.

00:44:06 Esther

Waar hoort het thuis?

00:44:08 Jeroen

In delen heeft het ooit thuis gehoord bij Volksgezondheid, toen er nog een keuringsdienst van waren was, waar de keurmeesters echt zaten. Die keurden onze voedsel en onze producten, maar nog steeds in restaurants. Alleen die keurmeesters hebben moeten fuseren met vleeskeurmeesters en met inspecteurs. En die grote grijze hakbal die dat geworden is, daar zitten we nu mee met die NVWA. Niet goed wetenden van waarom zijn we eigenlijk op aarde. Dat is een van de verklaringen in het boek van waarom het zo gaat zoals het nu gaat. Maar dat is allemaal gebeurd onder auspiciën van het Ministerie van Landbouw.

00:44:46 Esther

Ik kan me goed voorstellen dat dingen zoals het inspecteren of voedsel veilig is, dat dat hoort bij volksgezondheid. Maar zoiets als dierenwelzijn, zou dat horen bij volksgezondheid? Of is dat toch logisch dat het uiteindelijk onder landbouw valt?

00:45:01 Jeroen

Nee, want ik denk dat als je goed kijkt naar het systeem. Ik heb dieren toch wel als rode draad in het boek gehouden. Natuurlijk heb ik allerlei voorbeelden over dingen die misgaan als het gaat om volksgezondheid, mest, natuur, klimaat. Maar ik heb toch de problematiek met die 600 miljoen dieren per jaar heb ik als rode draad gebruikt. Omdat dat zoveel problemen met zich meedraagt die hoeveelheid dieren die wij in Nederland hebben, voor al die problemen is één oplossing: stoppen met zoveel dieren houden. Want als je ziet naar wat er allemaal misgaat, van geboorte tot dood, van het houden van gevoelige intelligente wezens, hoe wij daarmee omgaan en hoe de magere wet die er is nauwelijks wordt gehandhaafd in een industrie die het moreel kompas toch wel een beetje zoek is, moet je je afvragen, gaat dit over het bewaken van welzijn of moeten we het gaan hebben over misdaadbestrijding, over een taak voor justitie. Dus ik denk dat dat deel van de NVWA, de

NVWA doet voor 90% z'n werk goed, over wipwappen en kettingzagen zijn geen problemen. Maar als het gaat over levend vee en ook over het keuren van vlees, want daar zit ook heel veel problematiek, Dat trekt zoveel misdaad aan. Dat is gewoon georganiseerde misdaad. Ik heb er geen ander woord voor. Dat zou gewoon aan justitie moeten vallen. En dat denk ik niet zelf. Dat zeggen al mijn bronnen ook. Allemaal zeggen ze het. Bijna allemaal. Als ik aan ze vraag van waar moet dit heen? Criminaliseer het, dan weten we meteen met z'n allen over wat voor industrie we te maken hebben. Dan kunnen we met z'n allen zelf beslissen of we hier nog mee door willen gaan of niet.

00:46:39 Esther

Is dit ook wat een aantal van die ex-directeuren, die inspecteur-generaals ook zegt?

00:46 42 Jeroen

Ja.

Is dit iets waar in de politiek op dit moment gesprekken over lopen? Liggen er amendementen voor? Hoe breed gedragen is deze aanwending?

00:46:55 Jeroen

Nou, als je het vraagt aan de mensen aan het front... is hij breed gedragen. Alleen heel veel mensen weten dit gewoon niet. Mensen willen het niet weten, omdat het een rot onderwerp is. Als mensen zich erin zouden verdiepen... Ik denk dat heel veel landbouwwoordvoerders dit ook niet weten. Die zeggen allemaal, ik ben ook wel eens in een slachthuis geweest. Maar dat ze weten wat de historie is van de NVWA, hoe die zich heeft kunnen ontwikkelen als een schoothondje van een industrie. Daar voer ik echt talloze bewijzen van.

00:47:29 Esther

Dat is wat jij aangeeft. Dat de NVWA het schoothondje is van de vee-industrie.

00:47:33 Jeroen

En het ministerie van Landbouw is de loopjongen van de industrie.

00:47:36 Esther

Want zie jij ook directe verbanden dat de NVWA handelt op een manier vanwege het ministerie van Landbouw?

00:47:45 Jeroen

Ja, de inspecteur-generaal bijvoorbeeld, die wordt pas gevraagd om te komen solliciteren op die functie, nadat de sector daar zo'n goede keuring over gegeven heeft. Dus eerst wordt aan een sector gevraagd van, we willen Harrie Paul vragen. Vind je van Harrie Paul? Harrie Paul is een gelovig man en komt met zijn voeten uit de klei, boerachtergrond. Ja, prima. hadden ze er niet reke-

schrijven. Dat is omdat mensen in de journalistiek het een beetje beu zijn. Dat is quote unquote. Die zegt dit, die zegt dat. Enerzijds, anderzijds. Het leest niet, het is niet verhalend. Dit is een taai onderwerp. Als je de mogelijkheid ziet om het iets verhalender op te schrijven, iets beeldender, dan moet je dat doen. Zolang je maar niet monnelt aan de oprechtheid en de waarheid.

00:52:44 Esther

En tegelijkertijd schrijf je een... Nou, je schrijft best een heel stevig boek over een overheidsdienst... waar ze je niet goed vanaf komen, laten we het heel simpel zeggen. En zou het dan niet jezelf minder kwetsbaar maken... op het moment dat je al je quotes en al je bronnen, zoals een follow of money doet... gewoon heel transparant neerzet? Dit heeft die toen en toen gezegd en dan misschien daarna... ik vind dit daarvan of ik zou die visie hebben. Maar om niet de suggestie te wekken dat je er toch een beetje dichterlijke vrijheid in hebt genomen.

00:53:18 Jeroen

Ja, dat is dan het risico wat ik dan genomen heb. Maar de keerzijde daarvan is dat je een voetnoot apparaat hebt van heb ik jou daar. Dan zou het boek twee keer zo dik geworden zijn. Want ik heb echt wel tachtig mensen gesproken. Als ik iedere keer moet verwijzen naar wie of wat, ik heb misschien wel honderd boeken erover gelezen. Want ik heb lang niet al het researchwerk zelf gedaan. Er is heel veel door collega's gedaan. Om alles precies te citeren, wat komt uit welk boek... Ik noem de boeken natuurlijk allemaal achterin wel. En ik noem alle personen die een rol hebben gespeeld ook achterin. Maar... Dat is niet het boek wat ik schrijf. Ik denk dat het ook beter is wat ik gedaan heb. Ik denk dat het bijna een soort hogere waarheid wordt. Zolang je maar houdt aan de feiten, maar je brengt het in een vorm zoals ik het gedaan heb, namelijk het verhalende, het hele avontuur wat het is. Als je dat naar voren brengt, aan de hand van hele concrete personages, dan denk ik dat de boodschap ook veel duidelijker wordt. En de problematiek in ieder geval.

00:54:23 Esther

Ja, dus ik snap heel goed die keuze om het... Het leest ook fijn op die manier, dus ik snap die keuze. En anders was het inderdaad ongelooflijk taai geweest. Maar ik denk, als je een zaak wil bouwen, dat het helpt als dingen precies terug te vinden zijn. Of wat er toen bij Goschalk gebeurde met die Benny, die quote die je in het begin voorlas. Het is makkelijk voor mensen die willen geloven dat het niet klopt, om het naast zich neer te leggen. Omdat ze zeggen, waar heeft hij dat op gebaseerd?

00:54:53 Jeroen

Ik denk dat als je hoofdstuk 1 leest, waarin ik letterlijk citeer uit de mailwisselingen tussen het slachthuis en de NVWA en het ministerie, dan weet jij gewoon dat het zo gegaan moet zijn. Daar is geen woord van verzon-

nen. Als men wil, kan men allemaal op de NVWA-website die WOO-verzoek nalezen. Ik wens je succes, 10.000 pagina's, documenten, het staat er allemaal in. Ik zie geen andere manier om een goed verhaal te vertellen. Want je zegt een case bouwen, ik ben niet een case aan het bouwen, ik ben een goed verhaal aan het schrijven gebaseerd op de waarheid. Het is aan juristen of aan misschien iemand die wil promoveren op dit onderwerp om het nog eens een keertje met voetnoten te doen. Be My Guest, heel graag. Maar ik kan dat niet en ik wil dat niet.

00:55:37 Esther

Is dat niet een rol voor je, dat je denkt van los van dit boek wat nu voor het publiek goed te lezen is, zou ik dit ook misschien in wat een aantal behapbare cases voor willen leggen die meer feitelijk... Met voetnoten en alles in opgebouwd?

00:55:53 Jeroen

Ja, ik niet. Dat is dan iemand anders. Ik merk dat elk boek brengt weer een nieuwe boek voort. Ik weet dat met mijn boek van drie weken geleden, Onder de Beesten, daar zijn juristen mee aan de slag gegaan. Die zijn zelf naar de NVWA terug gegaan, van weten jullie wel dat het boek er is. Nee, zei de NVWA, na een half jaar na verschijning. Nooit van dit boek gehoord. Oh wilt u het dan toch eens lezen, want er staan dingen over uw instantie geschreven. Dus ik hoef dat niet te doen, ik vind dat heerlijk. Er zijn mensen die het verder brengen. Die schrijven er artikelen over en die gebruiken dit weer als een voetnoot. Ik vind dat prima, maar ik heb alles op band staan. Ik weet dat alles gezegd is. Er zit een stuk reconstructie in, dat geef ik meteen toe, anders kan je geen verhaal schrijven. Maar die reconstructie is gestaafd door een tachtig, negentigtal bronnen die ik aan elkaar heb geconfronteerd.

00:56:45 Esther

En hoe heeft de NVWA tot nu toe gereageerd? Hebben ze nog gevraagd om wederhoor?

00:56:50 Jeroen

Nee, want dat werkt in dit geval niet. Kijk, de NVWA... De stem van de NVWA is... Dat zijn de mensen van hoog tot laag die ik nu aan het woord laat. Dat is niet één stem. Dat zijn mensen van toen en nu, van hoog en laag. Als ik de NVWA van nu daar de woordvoerder ga vragen van wilt u even reageren op dit manuscript?

00:57:13 Esther

Omdat dit zo door de derde eeuw heen komt.

00:57:15 Jeroen

Er staan duizend dingen in waar ze op moeten reageren. Dat werkt niet.

00:57:19 Esther

studio PLANTAARDIG

Prima, dus je hebt ze niet nog gevraagd voor wederwoord, maar ik ben benieuwd. Jouw boek is nu een week uit, denk ik. Ze zullen er toch ongetwijfeld van gehoord hebben. Heb je al iets... Zijn ze al in de lucht gekomen bij?

00:57:25 Jeroen
Nee

00:57:28 Esther
Echt niet? En ben je zelf naar de dienst gegaan met een stapel boeken onder je arm?

00:57:35 Jeroen
Oh, nog niet, maar ik ben bijgekomen van de lancering van het boek. Dus zeker de komende weken zal ik eens een keertje daarover gaan nadenken hoe ik dat ga doen.

00:57:45 Esther
Ja, maar dat ben je wel van plan om ze daarmee te gaan benaderen?

00:57:48 Jeroen
Ja, het moet even landen.

00:57:51 Esther
Ja, dat snap ik. Je zou ook kunnen zien dat... Ik kan me voorstellen dat een directeur dat toch niet kan weigeren als je daar gezellig op de stoep staat met een boek voor een gesprek. Wat hoop je dat dit boek teweeg gaat brengen?

00:58:08 Jeroen
Dat het eerst goed gelezen wordt. De politici die hierover gaan, de landbouwwoordvoerders, de partijleiders voor de komende verkiezingen. Daar ga ik ook heen, overigens. Ik ga alle partijen waarvan ik denk dat ze er wel een beetje luisterend oor voor hebben, ga ik een boek brengen. Hopend op een gesprekje van vijf minuten. Dus zeker die weg ga ik ook nog bewandelen. Dat staat ook in de planning. Ja, en dan is het maar afwachten of ze het ook echt gaan lezen en of ze er wat mee kunnen. Maar ik denk dat dit verplichte kost voor ze is, eerlijk gezegd. En dan, als dan de formatie gaat beginnen en er wordt de bekende stoelendans van ministeries die door elkaar worden gehusseld. Het ministerie van Landbouw is al een keertje opgeheven en ondergebracht bij het ministerie van EZ. Dus ik vlak het niet uit.

00:58:58 Esther
Dat is jouw hoop?

00:58:59 Jeroen
Ja, ik denk dat het nodig is.

00:59:01 Esther
Jeroen, we zijn dus alweer ruim over het uur. En ik heb het gevoel dat we nog niet één tiende van je boek hebben gehad. Het is zo ondankbaar, dit elke keer. Dankjewel dat je dit voor ons allemaal op een rij hebt gezet. Dankjewel voor dit gesprek. Ik denk dat we toch een aardige vogelvlucht hebben gekregen. En ik ben heel benieuwd wat het boek teweeg gaat brengen.

00:59:20 Jeroen
Ik ook. Dankjewel voor je aandacht en tijd.

00:59:30 Esther
Dat was hem. Je kunt het boek 'Het Bedwelmingssapparaat' nu vinden in de betere boekhandel of natuurlijk online. Marlon van der Pas deed de audiomixage en ik bedank alle donateurs die deze aflevering mogelijk maakten. En voor wie nog geen donateur is zeg ik, het is nou toch echt wel eens een keertje tijd hè. Ga naar studioplantaardig.nl en de rest wijst zich vanzelf. Dank je en tot de volgende!

VOLG STUDIO PLANTAARDIG OP JOUW FAVORIETE PODCAST PLAYER